మళ్ళీ పెళ్ళి

"సావిత్రి అని పేరు పెట్టగానే పతివ్రత అవుతుందోయ్!

కామయ్య పెద్దకూతురు మొగుడుపోయాట. పెళ్ళయి గట్టిగా నెల కాలేదు."

బోడి కమలమ్మ (బోడి అన్నది ఇంటిపేరు) ఈ మాట అన్నదని ఎవరో ఒకరు కామయ్య ఇంటికి చేరేశారు. కమలమ్మ మీద శాపనార్థాల వర్షం కురిసింది. ఈ సంగతి కూడా కమలమ్మకు చేరే ఉంటుంది. అయితేనేం? కమలమ్మ నాలుగననగల మనిషి; పది పడగల మనిషీను. ఆవిడ వాక్ స్థానమందు అదేదో ఉండరాని గ్రహం ఉన్నది మరి.

"పసుపూ పారాణీ చెరక్కముందే పుస్తె తాడు పుటిక్కున తెగిందని మేమేడుస్తుంటే ఈ బోడిముండ కిదేం పోగాలం?" అన్నది సావిత్రి తల్లి.

"సుక్షేత్రమైన మాగాణీ మూడెకరాలు ముదనష్టంచేసి పెళ్ళి చేశాను. చివరకు పిడికెడు బూడిద మిగిలింది" అన్నాడు సావిత్రి తండ్రి.

తనవల్ల ఏ దోషమూ ఉన్నట్టు సావిత్రికి అనిపించలేదు. ఈ పెళ్ళి తనకు వద్దని చెప్పేసింది. ఒకరూ విన్నారు కారు. "నీ మొహం, నీ కసలేం తెలీదు. నువ్వూరుకో. ఈ సమ్మంధం వొదులుకుంటే ఏ కుంటాడికో గుడ్డాడికో ఇచ్చి చెయ్యాలి సొస్తుంది"....

"మొగుడైతేఏమిటి? ఈడొచ్చిన ఆడపిల్లకి 'ఏమే: వొసే' అనేవా డొకడుండడం ముఖ్యం. .... ఈ మాటల కేంలెద్దురూ. నిక్షేపంలాంటి సంబంధం ! కాకపోతే కాస్త ...."

ఈ విధంగా ఒకటే అన్నారు. మొగుడితో పరిచయమయాక సావిత్రికి అన్ని అభ్యంతరాలూ పోయాయి. కరుణాకరం చెడ్డవాడు కాదు. భార్యమీద అధికారం చేసే రకంకాదు. మంచినీళ్ళలాంటివాడు. ఎవరినీ ఎదిరించేవాడుకాడు. అతనికి దేన్ని గురించీ ఒక బలమైన అభిప్రాయంలేనట్టు కనబడేవాడు. సావిత్రి అతన్ని చూచి ఇష్టపడటం నేర్చుకుంటూ ఉన్న సమయంలో అతను కాస్తా పోయాడు.

తనలో పాతివ్రత్యం ఏం తక్కువయిందో సావిత్రికి కొంచెం కూడా అర్థం కాలేదు. తాను భర్తని దేవుడల్లే చూసి పూజచేస్తే పోయేవాడు కాడా? సినిమాల్లో

లాగా ఆమె భర్త పాదాలు ఎన్నడూ కళ్ళకద్దుకోలేదు. అదొక వేళ తనవల్ల తప్పు యిందేమో!

ఇంతకూ సావిత్రికి పాతివ్రత్యం గురించి అట్టే తెలీదు. మొగుడు చావకుండా ఉండేటట్టుగా చేయలేకపోయినందుకు పశ్చాత్తాప పడదలిచినా ఆమెకు సాధ్యం కాలేదు. భర్త పోయినప్పుడు అందరూ ఏడిచినట్లే తనూ ఏడిచింది. అయితే ఏడవటం పాతివ్రత్య మనుకోవడానికిలేదు, ఏ ఏడిచే దాని మొగుడూ రాలేదు. సావిత్రి ఏడిచింది సగం భయంతో; సగం తన కేదో అన్యాయం జరిగిపోయిందన్న విచారంతో.

బొట్టూ, మంగళసూత్రాలూ పోయినందుకుకూడా సావిత్రి విచారించలేదు. అద్దంలో చూసుకుంటే మొహం ఏదో వెలితిగా ఉండేది. పూలుకూడా పెట్టుకోవద్దన్నారు. అదే కాస్త బాధపెట్టింది. సావిత్రికి పూలంటే ఇష్టం.

సావిత్రి వితంతువైన రెండు వారాలకు ఆమె రెండో మేనమామ వచ్చాడు. ఆయన మిగిలిన వాళ్ళలాగా ఏడుపుగొట్టు మాటలు మాట్లాడక, "చిన్నపిల్ల! మళ్ళీ పెళ్ళి చేసేస్తేసరి. మొగుడితో ఎంతకాలం కాపురం చేసింది? మూడువారాలా? ఇంతేకదా? లక్షణమైన పిల్ల. కళ్ళకద్దుకు చేసుకుంటాడు" అన్నాడు.

సావిత్రి మనస్సుకు అంతబలం ఇచ్చేటట్టు మాట్లాడినవారు మరొకరులేరు. రెండో పెళ్ళికోసం సావిత్రి తహ తహ లాడుతున్నదని కాదు; మిగతావాళ్ళు గతం గురించి ఆలోచిస్తుంటే తన చిన్న మామయ్య భవిష్యత్తు గురించి ఆలోచించాడు. భవిష్యత్తంటే ఆశకు మారురూపం.

నిజానికి సావిత్రి మనస్సులో గతం శీఘ్రంగా చెరిగిపోతున్నది. తన పెళ్ళినాటి దృశ్యాలూ, తన భర్త చచ్చిపోయిననాటి దృశ్యాలూ ఇంకో జన్మకు సంబంధించినట్టుగా అనిపిస్తున్నది.

"నాకు చదవాలని ఉన్నదమ్మా" అని తల్లితో అన్నది కూడానూ.

"ఇహ చదువొక్కటే తక్కువ నీ జన్మకి" అన్నది తల్లి. తన కూతురు గతాన్ని అంత తేలికగా మరిచిపోవటం ఆవిడకు చాలా తప్పుగా తోచినట్టుంది.

తల్లి ఆ మాట అన్నాక సావిత్రి ఎవరితోనూ భవిష్యత్తు గురించి తన ఆలోచలు చెప్పలేదు. ఆ ఆలోచనలో మళ్ళీ పెళ్ళిలేదు. కనీసం ఉన్నట్టు సావిత్రికి తెలీదు. చదివి, డిగ్రీ తెచ్చుకుని, ట్రెయినింగుఅయి, పంతులమ్మకావటం గురించి కలలుకంటూ ఆమె చాలాకాలం గడిపింది. ఆమె కన్న పగటికల్లో ఈ పంతులమ్మ కలే ఆనందదాయకమైనది.

సావిత్రి చెల్లెలు లీలకు సంబంధాలు చూస్తున్నారు. ఎవరో పెళ్ళి చూపులకు వచ్చారు. సావిత్రిని చూసి ఆశగా, "ఈ పిల్లేనాండీ!" అన్నారు. లీలను చూశాక వాళ్ళ మొహాలు ముడుచుకున్నాయి. వెళ్ళి ఉత్తరం రాస్తామని చెప్పి వెళ్ళిపోయారు. ఉత్తరం రాయనేలేదు.

లీల సావిత్రంత బాగుండదు.

"నీ వెధవ మొహం కనిపించకపోతే వాళ్ళు లీలను చేసుకునేవాళ్ళే" అన్నది తల్లి.

మాటలు పడటానికి మనిషి ఏ తప్పూ చెయ్యనవసరం లేదన్న సత్యాన్ని సావిత్రి అదివరకు కథల్లో చదివిందిగాని స్వయాన తెలుసుకోవటం బాధ అనిపించింది.

ఎవరూ చెడ్డవాళ్ళు కారు. జీవితం కష్టాలతో కూడుకున్నది. దాన్ని శాసించటం చాతగాని అశక్తత కొద్దీ ఉక్రోషం వచ్చి అందుబాటులో ఉన్నవాళ్ళని కరుస్తాం.

సావిత్రంటే తల్లికి ప్రేమే.

లీలకు సంబంధం కుదిరింది. వేసవిలో పెళ్ళి కూడా అయింది.

స్కూళ్ళూ, కాలేజీలూ తెరుస్తున్నారు. 'నాన్నా, నేను పియూసిలో చేరుతాను. చేర్పిస్తావా?' అని అడిగింది సావిత్రి.

'పిల్లలందరికీ చెందవలసిన ఆస్తి నీకింద ఇంకా ఏమని ఖర్చుచేసేది, తల్లీ?' అన్నాడు తండ్రి.

తాను నాలుగేళ్ళు చదివి ఏ చిన్న ఉద్యోగం చేసినా ఓ వందరూపాయలు తేవచ్చు. తండ్రి తనకా అవకాశం ఇవ్వక, తనను యావజ్జీవం భరించాలని చూస్తున్నాడు. ఏమంత సబబుగా లేదు.

తండ్రితో చిన్న వాదన చెయ్యటం కూడా సావిత్రికి అలవాటు లేదు. అందుచేత తండ్రి వినేటట్టుగా తన అభిప్రాయం తల్లితో చెప్పింది.

"నువ్వు నన్నేమీ పోషించనక్కర్లేదు. నేను నిన్ను ఏదో విధంగా పోషించలేకపోను!" అని అరిచి, 'చదువులూ, ఉద్యోగాలూట!' అని గొణుక్కున్నాడు.

తనను ఎవరో దిగ్బంధం చేసి, చెయ్యీ కాలూ ఆడకుండా చేస్తున్నట్టనిపించింది. ఎంత హీన స్థితిలోకూడా ఒక పని చెయ్యకుండా ఉండటానికిగాని, రెండు పనులమధ్య ఏదో ఒకటి చెయ్యటానికి గాని స్వేచ్ఛ ఉండాలి. ఆఖరుకు నిచ్ఛ

గాడికి కూడా ఒక ఇంటిముందు అడుక్కోకుండా ఉండే స్వేచ్ఛ వున్నది; తన కది కూడా లేదు. గుంజకు కట్టేసిన పశువుకున్నంత స్వేచ్ఛ తనకూ ఉన్నది. ఇంకా బతకపోయే ఇరవై ఏళ్ళో, నలభై ఏళ్ళో, అరవయ్యేళ్ళో తను ఈ ఇంటే ఇన్ని మెతుకులు తింటూ పడిఉండాలి!

సావిత్రి ఈ ఆలోచనకు దడుసుకున్నది.

ఈ భయం నుంచే ఆమెకు మళ్ళీ పెళ్ళి ఆలోచన వచ్చింది. ఆమె ఇంకో మొగుడితో కాపురం చెయ్యటం గురించి కలలు కననారంభించింది.

అయితే ఆమె ఈ ఆలోచనను ఎవరికీ చెప్పలేదు. అది ఇంకెవరికీ కలగనూ లేదు. అయినా సావిత్రి దిగులుపడలేదు. ఈ మళ్ళీ పెళ్ళి గురించి ఆమెకు తొందర ఏమీ లేదు. ఎప్పటికైనా అది జరిగి తీరుతుంది. సహాయం చెయ్యటానికి చిన్న మామయ్య ఉండనే ఉన్నాడు.

కాని, సావిత్రి తొందరపడకపోయినా విధి తొందరపడింది. ఒకరోజున పక్కఇంటి భాస్కరాన్ని - ఇరవైఏళ్ళు దాటినవాణ్ణి - తండ్రి పట్టుకుని మక్కెలు విరగదన్నాడు.

భాస్కరం తండ్రిచేత తన్నులు తిన్నది విని తన మూలంగానేనని విని సావిత్రి నిర్ఘాంతపోయింది. భాస్కరం సావిత్రి కోసం చాలాకాలంగా ఆకలిగొని ఉన్నాడు. భాస్కరం వాళ్ళు పక్కయింటికి అద్దెకొచ్చి అయిదారు మాసాలైనా, భాస్కరాన్ని సావిత్రి ఒక్కసారి కూడా సరిగా చూడలేదు. కాని, పాపం, భాస్కరం సావిత్రిని రోజూ చూసి తనలో పుట్టిన అగ్నికి ఆశలు ఇంధనాలుగా వేస్తూ వస్తున్నాడు. భాస్కరం వాళ్ళ దక్షిణపు గది కిటికీ దగ్గర నిలబడితే, మధ్య ఉండే ప్రహరీ గోడ మీదుగా, దొడ్లో బట్టలు ఆరేసేటప్పుడూ, ఇతర పనులు చేసేటప్పుడూ సావిత్రి కనిపిస్తుంది.

ఒకనాటి వర్జ్యపువేళ, సావిత్రి దొడ్లో ఉన్న సమయంలో భాస్కరం ఒక కాగితపు ఉండ గోటితో మీటాడు. కాని ఆ కాగితపుఉండ 'నెట్' అయింది—అంటే గోడకు తగిలి. బౌన్సుకొట్టి కొంచెం పక్కగా, గోడదగ్గిర కాలుమడుచుకుంటున్న భాస్కరం తండ్రి కుడిచెవికి ఠపీమని తగిలి, భూదేవిని చేపుకున్నది. భాస్కరం తండ్రి కాగితంమడత శ్రద్ధగావిప్పి, భాస్కరం సావిత్రికి రాసిన 'ప్రేమలేఖ' కాస్తా చదివాడు. దాంతో కొంప లంటుకున్నాయి.

భాస్కరం తిన్న దెబ్బలన్నీ తిన్నమీదట అతని తల్లి అతన్ని వెనకేసుకొచ్చి "మొగుడు చచ్చిన ముండ పొరుగున ఉండి ఏం ఆట లాడుతున్నదో! భాస్కరం ఎన్నడూ అటువంటి బుద్ధులెరగడు. స్వతంత్రం ఉందిగనక వాణ్ణి పట్టుకు

చూపగొట్టారు, వాళ్ళు వాళ్ళపిల్లను పల్లెత్తుమాట అంటారేంవో చూడండీ. అన్ని నీతులూ, నియమాలూ మనకే వచ్చిపడ్డాయి" అన్నది భర్తతో.

ఆవిడ అంతటితో పోనివ్వక సావిత్రిపైన తాచుపాంవు పగపట్టి, ఆ పిల్ల వీధీవీధంతా ఒక కొలిక్కి తెస్తుందని బాజా వాయించసాగింది.

కాంవయ్య ఛాందసుడే కాదు. "నువ్వా భాస్కరంగాడికేసి అదేపనిగా చూస్తున్నావుటే?" అని కూతురి నడిగాడు.

"భాస్కరం ఎవరు?" అన్నది సావిత్రి ఆశ్చర్యంతోనూ, కోపంతోనూ.

కాంవయ్య జవాబు చెప్పలేదు. తన కూతురు నిర్దోషి.

భాస్కరం అనేవాడు పక్కింట్లో అద్దెకుండే వాళ్ళబ్బాయనీ, బియ్యే అఘోరిస్తున్నాడనీ, వాడు సావిత్రికి ఉత్తరం రాస్తే అది కాస్తా వాడి తండ్రికి చిక్కిందనీ, సావిత్రికి తల్లి ద్వారా రహస్యంగా తెలిసింది.

తన మూలంగా తన్నులు తిన్నందుకు భాస్కరాన్ని చూస్తే సావిత్రికి జాలి వెయ్యలేదు. కాని తనకు వాడేమని ఉత్తరం రాశాడో తెలుసుకోవాలన్న ఆసక్తి ఉపద్రవంగా కలిగింది. కాని ఆ కోరిక ఫలించే ఆశలేదు.

కాంవయ్య ఒకనాడు తన భార్య చేతిలో ఏదో కథల పత్రిక చూసేడు. ఆయన తన చేతిమీదుగా డబ్బుపోసి పత్రికలు కొనడు. తన భార్య ఎవరిదగ్గిరన్నా అరువుతెచ్చి చదివితే అభ్యంతరం చెప్పడు. ఆయన తన భార్య దగ్గిర తీసుకుని ఆ పత్రికలో ఒకటి రెండు కథలు చదివి, 'హోరి వీళ్ళ తల్లి కడుపు కాలా! పత్రికల్లో ఇటువంటి కథలు రాస్తున్నారా?' అన్నాడు.

ఆయన గొప్ప 'సాహిత్యమనుకున్న కాశీమజిలీ కథల్లోనూ, ప్రబంధాలలోనూ ఇంతకన్న పచ్చి బూతు శృంగారం ఉన్నప్పటికీ, అవన్నీ వాడుకభాషలో లేకపోవటంచేతో, ఏంవో అంతగా పట్టియ్యలేదు. కాని వీళ్ళు బతికున్నవాళ్ళ భాషలో అమ్మాయిలూ అబ్బాయిల మధ్య ప్రేమ గురించి ఇంత బాహాటంగా రాసేస్తూండటం కాంవయ్యకు పచ్చికలిగా కనబడింది.

"ఇదుగో, చూడూ!" అన్నాడాయన భార్యతో. "ఈసారికి ఎవడో మనమ్మాయికి ప్రేమలేఖ రాశాడు, రేపు మనమ్మాయే ఇవతల పక్కింటివాడికి ప్రేమలేఖ రాస్తుంది. ఏం చేసేట్టు? ఈ దిక్కుమాలిన కథలు చదివేవాళ్ళు ప్రేమలేఖలు రాయటం అబ్బురంవా?"

"చాల్లే ఊరుకోండి. కథల్లో ఉన్నట్లు ఎవరూ చెయ్యరు, కథలు వేరూ, బతుకులు వేరూనూ!" అని కాంవయ్య భార్య వివరించింది.

"ఏడిసినట్టే ఉంది! ఓ చెంప ఆ భాస్కరంగాడు ప్రేమలేఖ రాసి మక్కెలు విరగదన్నించుకుంటే, ఎవరూ అటువంటి పనులు చెయ్యరంటావేం?" అన్నాడు కావయ్య.

"వాడి మాటేంటో, మనమ్మాయటువంటి వెధవపన్లు చెయ్యదు."

"ఆ భాస్కరం గురించి వాళ్ళమ్మా ఆ మాటే అన్నది."

కావయ్య భార్యకు చిరాకెత్తుకొచ్చింది.

"అయితే ఏం చేద్దామంటారు? అది ఎప్పుడో ఏదో చెయ్యబోతుందని ఇప్పుడే తంతానంటా రేవిటి?"

"తన్నటం దేనికీ? పెళ్ళి చేసేద్దాం. మీ చిన్నతమ్ముడు మళ్ళీ ఆ మాటే రాశాడు."

"పెళ్ళా!" అంటూ కావయ్య భార్య నోరు వెళ్ళబెట్టింది.

"అవును. ఏం? నేను పుట్టక మునుపునుంచీ వితంతువుల పెళ్ళిళ్ళు జరుగుతూనే ఉన్నాయి."

'చిన్నతనంలో మొగుడు పోతేనే పెళ్ళిచేసుకునేవాళ్లు కారుగదా, కొన్నాళ్లు కాపరం చేసిన దాన్నెవరు చేసుకుంటారండీ?"

"చేసుకునేవాడి కభ్యంతరం లేకపోతే, నీకూ నాకూ దేనికీ?" అని కావయ్య విసుక్కున్నాడు.

* * *

ఆ ముసలాయన పెళ్ళిచూపులకు వచ్చేదాకా తన పెళ్ళి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నట్టు సావిత్రి ఎరగదు. ఆయన పత్రికలో 'వధువు కావా'లని ప్రకటన వేశాట్ట. అందులో తన వయస్సు నలభై దాటాయనీ, తాను విదురుణ్ణనీ, తనకు పిల్లలున్నారనీ, ఏటా పదివేలు ఆదాయం వచ్చే ఆస్తి ఉన్నదనీ ప్రకటనలో తెలియజేశాట్ట. కావయ్య ఆ ప్రకటనకు జవాబిచ్చినమీదట ఆయనే చేతికర్రతో, జరీ ఉత్తరీయంతో, కొద్దిగా మాసిన గడ్డంతో బయలుదేరి చక్కా వచ్చాడు.

సావిత్రిని ఆయనకు చూపించారు. సావిత్రి ఆయనను చూసింది. ఆయనకు నలభై దాటిన మాట అబద్ధం కాదు. కాకపోతే నలభై దాటి చాలా ఏళ్ళయినట్టు కనబడింది. ఆయన ఉత్త విధురుడు కాడు. ద్వివిధురుడు. మూడో మంగళసూత్రం అరిటిచెట్టుకు కట్టి, దాన్ని వధచేసి, నాలుగో మంగళసూత్రం సావిత్రికి కట్టే ఆలోచనలో ఉన్నాడు. ఇక పిల్లలమాటా ? మొత్తం ఆరుగురు పిల్లలున్నప్పటికీ

అందర్నీ సావిత్రి పోషించనవసరంలేదు. ఇద్దరాడపిల్లలు కాపరాలకు వెళ్ళిపోయారు. పెద కొడుకు భార్య కాపరానికి వచ్చింది. గనక, సంసార భారమంతా సావిత్రిపైన పడుతుందనే భయంలేదు.

పెళ్ళికొడుక్కి పెళ్ళికూతురు నచ్చింది. పెళ్ళికొడుకు పెళ్ళికూతురి తల్లి దండ్రులకు నచ్చాడనే చెప్పవచ్చు.

"రెండో పెళ్ళిదాని కింతకన్న మంచి సంబంధం వస్తుందిటండీ? ఆస్తి కూడా ఉందిట. కాస్త వయసు మళ్ళినవాళ్ళే పెళ్ళాలని బాగా చూసుకుంటారటగా?" అన్నది సావిత్రి తల్లి.

"నే నాలోచిస్తున్నది అదికాదు. ఇంకో సంబంధం రావటాని కెన్నేళ్ళు పడుతుందోనని. ఎంత త్వరగా పెళ్ళి అయిపోతుందోనని. ఎంత త్వరగా పెళ్ళి అయిపోతే అంత మంచిది" అన్నాడు కాంవయ్య.

ఎవరికి మంచిదో ఆయన అనలేదుగాని. ఆయన తన విషయం ఆలోచించటం లేదని సావిత్రి అనుకున్నది.

సావిత్రికి పెళ్ళికొడుకు కొంచెం కూడా నచ్చలేదు.

"నా కీ పెళ్ళి చేసేకన్న తల గొరిగించి, ముసుగువేసి మూల కూర్చో బెట్టండి" అన్నదామె తల్లిదండ్రులతో.

ఇది జరిగాక వేసవి సెలవులకు సావిత్రి చిన్న మేనమామ వచ్చాడు. కాంవయ్య తన బావమరిదితో కూతురిపైన ఫిర్యాదు జేశాడు.

చిన్నమాంవయ్య అంతా విని, "ఛ ఛ! అదేం సంబంధం బావా? నీ కూతురు కుంటిదనుకుంటున్నావా? గుడ్డిదనుకుంటున్నావా? నిక్షేపంలాంటి పిల్లను అనాధ కన్న అన్యాయంగా చూస్తున్నావేంవిటి?" అన్నాడు.

చిన్నమాంవయ్య ఎప్పు డే మాట అన్నా సావిత్రి కేదో బలం వచ్చినట్టుం టుంది.

"నాయనా, నీ మేనగోడలికి నవయువకుణ్ణీ, నవమన్మథుణ్ణీ నవ కుబేరుణ్ణీ తీసుకురావటం నాచేతకాదు. నీకు చాతనైతే తీసుకురా! నేవొద్దన్నానా!" అన్నాడు కాంవయ్య.

"దాన్ని నాతో పంపించు. నవమన్మథుడైనా కాకపోయినా, కాస్త నాగరికతా సంస్కారాలు గలవాణ్ణి చూసి ముడిపెట్టేస్తాను" అన్నాడు చిన్న మాంవయ్య.

* * *

ఆ విధంగా సావిత్రి పట్నం చేరింది. ఆమె కిప్పుడు కొత్త జన్మ ఎత్తినట్టున్నది. ఇందులోని మంచికి అలవాటు పడేదాకా లోపాలు తెలియవు గనక, సావిత్రి తానిప్పుడు నిజంగా జీవిస్తున్నాననీ, నిజంగా గాలి పీలుస్తున్నాననీ అనుకున్నది. అదివరకెన్నడూ భవిష్యత్తు గురించి లేని ఆశలు ఆమెలో పుట్టుకొచ్చాయి.

ఈ ఆశలు ఒకనాడు తలవని తలంపుగా అకస్మాత్తుగా వికసించాయి. ఆ రోజు సాయంకాలం అయిదుగంటలవేళ సావిత్రి గేటుదగ్గిర నిలబడి మల్లెపూలు అమ్మేవాళ్ళకోసం చూస్తున్నది. (ఆమె పూలూ, బొట్టూకూడా పెట్టుకోవటానికి చిన్నమావయ్య అనుమతి ఇచ్చాడు) ఇంతలో వీధిదాటి ఒక యువకుడు ఆమె కేసి వచ్చి, మాటా పలుకూ లేకుండా ఆమె మొహంకేసి చూడసాగాడు.

అనేకసార్లు చూసిన మొహమే- కాని ఎవరో, చచ్చినా జ్ఞాపకం రావటం లేదు.

''ఎవరు? ఎవరు కావాలి?'' అని సావిత్రి తడబడుతూ అడిగింది.

"నువు కావాలి.... నీ మొహాన బొట్టు! ఎంత మారిపోయింది మొహం!"

సిగ్గుతో సావిత్రి మొహం ఎర్రబడింది. శరీరమంతా కంపించింది.

"నేను భాస్కరాన్ని, గుర్తుపట్టలేదా?" అన్నాడతను. అతని గొంతూ వణుకుతూనే ఉన్నది.

''నువ్వా? నువ్వా భాస్కరమంటే?'' అన్నది సావిత్రి, ఆశ్చర్యంలో బిడియపడటం కూడా మరిచిపోయి.

ఒక్క నిమిషమే కాలం స్తంభించింది. కాని స్తంభించిన నిమిషం యుగంతో సమానం.

"నేను లోపలికి రావచ్చా! మీ మావయ్యతో మాట్లాడాలి."

సావిత్రి గేటు తెరిచి, భాస్కరం లోపలికి రావటానికి దారి యిచ్చింది.

ఇద్దరూ వరండాలోకి వచ్చారు.

"కూర్చో" అంటూ సావిత్రి కుర్చీ చూపించి, "అన్నట్టు మా మావయ్య ఇంకా ఆఫీసునుంచి తిరిగిరాలేదు."

''నీవు కూడా కూర్చో. మీ మావయ్యతో మాట్లాడే ముందు నీతో మాట్లాడాలి'' అన్నాడు భాస్కరం.

సావిత్రి అతని ప్రక్క కుర్చీలోనే కూర్చున్నది.

''ఒకప్పుడు నీకో ఉత్తరం రాశాను. అది నీ కందలేదు-మా నాన్న కందిం దన్నాడు భాస్కరం."

"విన్నాను. అందులో ఏం రాశావు?" సావిత్రికి బిడియంతో బాటు నవ్వొచ్చింది.

"ఏమో నాకిప్పుడు జ్ఞాపకం లేదు. మా నాన్న నన్ను తన్నాడు. న్యాయంగా నేనే ఆయన్ని తన్నాలి. ఒకరి ఉత్తరం మరొకరు చదవటం చాలా వెధవ పని. నేను నిన్ను లవ్ చేశాను. ఆ సంగతి నీకు తెలియజెయ్యటం తప్పా? ఆ ఉత్తరంలో నిన్నే తప్పుడుపనీ చెయ్యమని నేను అడగలేదు. నన్ను పెళ్ళిచేసుకుంటావా సావిత్రీ? నువు లేకపోతే నాకు జీవితమే లేదనిపిస్తున్నది. అది అర్థంలేని ఐడియా అని నాకు తెలుసు. కాని నా మనస్సును ఒప్పించలేకుండా ఉన్నాను. మనం పెళ్ళాడితే ఆ స్టుపిడ్ ఐడియా పోతుంది. లేదా నిజమవుతుంది!"

భాస్కరం ఆగాడు. సావిత్రి తలవంచుకుని ఏమీ అనలేదు. ఆమె కతని ధోరణి అర్థం కూడా కాలేదు—తనను పెళ్ళాడమని అడుగుతున్నాడని తప్పిస్తే. అతనే మళ్ళీ మాట్లాడసాగాడు.

"నీ కా లెటర్ రాశానని మా నాన్న నన్ను ఎంత గాడిదకింద జమకట్టాడు! నేను తెలివితక్కువవాణ్ణి కాను, సావిత్రీ. కనీసం మా నాన్నకన్న చాలాతెలివిగలవాణ్ణి. ఆయన నా పెళ్ళి చేస్తే నా గతి ఏమిటో ఆలోచించు. నీకు ఉత్తరం రాస్తే ఊరుకోనివాడు, నిన్ను పెళ్ళాడతానంటే ఒప్పుకుంటాడా? నువు నన్ను చేసుకోనంటే తప్ప నా కింకొకతెను పెళ్ళాడాలన్న ఆలోచన కూడా రాదు. ఏం చెయ్యాలి?"

ఇద్దరూ చాలాసేపు మాట్లాడలేదు.

"మా మాఁవయ్య వస్తాడు. ఆయన సలహా అడిగి చెబుతాను" అన్నది సావిత్రి.

భాస్కరం నవ్వాడు.

"ఆయన చేసుకోమంటే చేసుకుంటావు. వద్దంటే మానేస్తావు, అంతేనా?"

అత నా మాట అనేదాకా భాస్కరాన్ని ఒక అర్భకుడుగానే- తండ్రిచేత అసహాయంగా తన్నులు తిన్నవాడికిందనే - చూసింది. కాని ఇప్పు డామెకు అతనిలో ఏదో బలం ఉన్నట్టు పొడగట్టింది.

"అదేమీ లేదు. మా మాఁవయ్యతో నా కిష్టమనే చెబుతాను" అన్నది సావిత్రి.

భాస్కరం ఆమె చెయ్యి తీసుకుని గట్టిగా నొక్కాడు.

ప్రచురణ : నవంబరు 1968, పెళ్ళి చెయ్యకుండా చూడు కథల సంపుటి. ఎమెస్కో మద్రాసు.